

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

KOM BARE IND...

OM TILGÆNGELIGHED
TIL BYGNINGER

INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER

KOM BARE IND...

OM TILGÆNGELIGHED
TIL BYGNINGER

Kom bare ind...

Ligebehandlingsafdelingen, Institut for Menneskerettigheder

Redaktion: Signe Stensgaard Sørensen, Susanne Nour (ansvarlig)

Forfattere: Signe Stensgaard Sørensen, Institut for Menneskerettigheder, og Pia Justesen, Justadvice.

ISBN 978-91836-68-8

EAN 9788791836688

Principlayout: Hedda Bank

Layout: Christine Bendixen

Illustrationer: Hanne Louise Nielsen

Oplag: 500

Tryk: Handy-Print

© 2013 Institut for Menneskerettigheder
Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution
Wilders Plads 8K
DK-1403 København K
Tlf. 32 69 88 88
www.menneskeret.dk

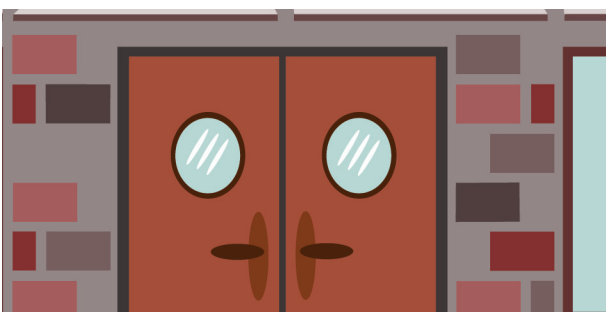
Institut for Menneskerettigheders publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

På Institut for Menneskerettigheder tilstræber vi, at vores udgivelser bliver så tilgængelige som muligt. Vi bruger f.eks. store typer, korte linjer, få orddelinger, løs bagkant og stærke kontraster. Vi arbejder på at få flere tilgængelige pdf'er og letlæste resuméer. Læs mere om tilgængelighed på www.menneskeret.dk.

INDHOLD

- 07 Kapitel 1: Resume i letlæst sprog
- 11 Kapitel 2: Indledning
- 12 Kapitel 3: Bygninger for alle
- 15 Kapitel 4: Retten til tilgængelighed
- 17 Kapitel 5: Byggelovgivningen
- 19 Kapitel 6: En bygning bliver til
- 28 Kapitel 7: anbefalinger

RESUME I LETLÆST SPROG

Menneskerettigheder gælder for alle mennesker. Også for mennesker med handicap. Institut for Menneskerettigheder arbejder for, at alle mennesker kan nyde deres menneskerettigheder.

Mennesker med handicap skal være en del af samfundet

I FN's handicapkonvention står der, at mennesker med handicap skal være en del af samfundet. For at være en del af samfundet, skal mennesker med handicap kunne være de samme steder som andre mennesker.

Derfor skal mennesker med handicap kunne bruge de samme bygninger, som andre bruger. Det kan være skoler, biblioteker, sygehuse, rådhus, butikker og biografer.

I dag er der bygninger, som mennesker med handicap ikke kan bruge. Sidder du i kørestol, kan du ikke komme ind i bygninger med trapper. Er du blind, kan det være svært at gå op ad trapper, hvis der ikke er et gelænder.

Det skal blive bedre. Når vi bygger nye huse, skal vi bygge, så alle kan bruge husene.

Anbefalinger

Der skal flere ting til, for at vi i fremtiden alle kan bruge de samme bygninger. Institut for Menneskerettigheder har skrevet gode råd om, hvad der skal gøres.

1. Der skal laves en plan

Den danske stat skal lave en plan for, hvordan mennesker med handicap bliver en del af samfundet. I planen skal stå, hvordan vi skal bygge huse, så alle kan bruge bygningerne.

2. Det skal være forbudt at diskriminere

Man kan føle, at man bliver holdt uden for, hvis man ikke kan bruge de bygninger, andre bruger. Handicapkonventionen siger, at mennesker med handicap skal være en del af samfundet. Derfor skal det være forbudt at diskriminere mennesker med handicap.

3. Loven om bygninger

Der findes en lov om, hvordan man skal bygge. Men loven er svær at forstå. Loven skal skrives, så alle kan forstå loven.

4. Mere viden

Når man bygger et nyt hus, er der mange, som hjælper til. Alle, der bygger huse, skal vide, hvordan man bygger huse, som alle kan bruge.

5. Kontrol af huse

Når et hus er færdigt, skal det kontrolleres, at alle kan bruge huset. Hvis alle ikke kan bruge huset, skal det bygges om.

Læs mere

Du kan læse mere om rettigheder for mennesker med handicap på www.handicapkonvention.dk

KAPITEL 2

INDLEDNING

Institut for Menneskerettigheders har til opgave at fremme gennemførelsen af FN's handicapkonvention. Derfor sætter instituttet fokus på områder i det danske samfund, hvor der skal gøres en indsats for at leve op til konventionen.

Institut for Menneskerettigheder ønsker med denne udgivelse at understrege vigtigheden af, at offentlige bygninger skal opføres, så de er tilgængelige for alle. Samtidig ønsker instituttet at pege på nogle af de tiltag, som er nødvendige, for at fremtiden i højere grad end i dag byder på et samfund, alle kan være en del af.

Udgivelsen henvender sig til alle, der arbejder med tilgængelighed til bygninger. Det kan være mennesker, der udformer politikker om byggeri, eller mennesker der uddanner dem, som professionelt skal arbejde med byggeri. Det kan også være bygherrer, som måske kun en enkelt gang i deres liv opfører et byggeri. Eller frivillige og handicaporganisationer, der kæmper for retten til inklusion i samfundet.

Instituttet håber, at alle parter med denne udgivelse kan finde argumenter, som er med til at sikre, at vi i fremtiden får et mere tilgængeligt byggeri.

Udgivelsen er blevet til på baggrund af et længere baggrundsnotat om tilgængelighed. Notatet indeholder en juridisk analyse af FN's handicapkonvention og dansk ret i relation til tilgængelighed. Herudover bygger notatet på samtaler med en række af de centrale aktører, der arbejder med tilgængelighed til bygninger i Danmark. Citaterne i denne udgivelse refererer til disse samtaler.

Du finder baggrundsnotatet på:
www.handicapkonvention.dk

Her kan du også finde mere information om Handicapkonventionen og instituttets arbejde med konventionen.

KAPITEL 3

BYGNINGER FOR ALLE

Nye bygninger skal bygges på en sådan måde, at alle rent faktisk har en mulighed for at komme ind i og bruge dem. Det gælder særligt for de bygninger, som offentligheden skal have adgang til. Det betyder, at når der fx bygges en ny skole, et rådhus, bibliotek, biograf eller en lægepraksis, så skal der bygges tilgængeligt.

Der findes ikke én klar og entydig definition af, hvad tilgængelighed betyder. Men det afgørende er, at en person i et tilgængeligt

byggeri uden hjælp fra en anden person kan bevæge sig fra et sted til et andet, høre hvad der bliver sagt, opleve den nødvendige belysning og et behageligt indeklima etc. Det handler altså i høj grad om at sikre, at vi som mennesker kan bevæge os rundt på egne præmisser og på den baggrund tage aktiv del i vores samfund.

At bygninger er tilgængelige er også vigtigt fordi:

TILGÆNGELIGT BYGGERI ER EN FORPLIGTELSE I FN'S HANDICAPKONVENTION

Menneskerettigheder gælder for alle mennesker. Også for mennesker med handicap. Danmark har tiltrådt FN's handicapkonvention og har derfor sat streg under, at vi i Danmark er forpligtet til at sikre og fremme menneskerettigheder for mennesker med handicap. Tilgængeligt

byggeri er en forudsætning for, at mennesker med handicap fuldt ud kan nyde deres rettigheder. Eksempelvis er det kun ved at bygge tilgængeligt, at personer med handicap kan få opfyldt retten til at gå i en inkluderende skole, leve et selvstændigt liv og deltage i samfundslivet på lige fod med andre.

TILGÆNGELIGT BYGGERI ER MED TIL AT SIKRE AT INGEN DISKRIMINERES

At diskriminere kan blandt andet være at udelukke eller begrænse personer med handicap. Og diskrimination kan allerede ske ved hoveddøren. Hvis man ikke kan komme ind eller færdes rundt i en bygning, har man heller

ikke samme mulighed som andre i forhold til at tage aktiv del i fællesskabet. For ikke at diskriminere nogen er det derfor afgørende, at vi bygger tilgængeligt – og at vi om nødvendigt foretager rimelige tilpasninger af byggeriet.

TILGÆNGELIGT BYGGERI KOMMER OS ALLE TIL GODE

Der er en række krav til nybyggeri, som er med til at sikre, at alle har mulighed for at færdes i byggeriet. Kravene understøtter, at personer med handicap kan færdes i byggeriet, men gør det samtidig lettere at færdes for personer med en barnevogn, indkøbsposer eller en kuffert, personer som har brækket et ben,

børn der lige har lært at gå etc. Og ikke mindst imødekommer tilgængeligt byggeri behov hos Danmarks gruppe af ældre, som udgør en større og større andel af befolkningen. Med andre ord; et tilgængeligt byggeri vil af rigtig mange borgere opleves som en fordel.

TILGÆNGELIGT BYGGERI ER EN GOD INVESTERING

Der er også mere kontante fordele ved at bygge tilgængeligt.

For det første kan det være nødvendigt for en svagsynet i dag at have en betalt hjælper med for at komme igennem glasdørene til det nybyggede rådhus. Var dørene derimod tydeligt markerede, ville personen være selvhjulpen. Det er meget billigere for det danske samfund.

For det andet er mennesker med handicap forbrugere ligesom andre mennesker. Ved at muliggøre, at mennesker med handicap kan benytte eksempelvis hoteller, restauranter og kulturelle tilbud, øger man sit kundegrundlag og dermed sine indtjeningsmuligheder.

Og for det tredje er tilgængelige løsninger ikke nødvendigvis dyrere end andre løsninger. Det handler først og fremmest om at have øje for og huske på tilgængelige løsninger i planlægningen og udførelsen af byggeriet. Derimod kan det være en ganske bekostelig affære at bygge om, hvis man først har bygget utilgængeligt.

Samlet set: Når vi opfører nye bygninger, hvortil offentligheden skal have adgang, så skal bygningerne være tilgængelige for personer med handicap. Heldigvis er denne forpligtelse samtidig med til at skabe bygninger, som ikke diskriminerer og kommer alle til gode, som er fremtidssikrede og en fordel for pengepungen.

KAPITEL 4

RETTE TIL TILGÆNGELIGHED

Rettighederne i menneskerettigheds-konventioner gælder for *alle* mennesker. Også mennesker med handicap.

Men med FN's handicapkonvention anerkendes det, at mennesker med handicap ikke nødvendigvis per automatik kan gøre brug af alle deres rettigheder her og nu. Ofte er det nødvendigt, at staterne ikke bare respekterer men også understøtter rettighederne. Konventionen forpligter derfor staterne til at gøre noget aktivt for at skabe samfund, hvor mennesker med handicap kan være inkluderet, deltage og leve et værdigt liv. Det kan staten gøre gennem forskellige samfundsmæssige tiltag, som sikrer, at også mennesker med handicap kan bruge deres ret til ytringsfrihed, forsamlingsfrihed, kan have et privatliv etc.

En af forudsætningerne for at skabe et inkluderende samfund er at sikre, at samfundet er tilgængeligt for alle. Derfor er tilgængelighed ét af Handicapkonventionens grundlæggende principper. Når vi bygger tilgængelige bygninger, er vi med til at fjerne barrierer og sikre adgang og lige muligheder

for personer med handicap. En tilgængelig skole sikrer lige adgang til uddannelse, et tilgængeligt sygehus giver mulighed for lige adgang til sundhed og en tilgængelig kontorbygning muliggør, at mennesker med handicap kan være en del af arbejdsmarkedet. For blot at nævne nogle af de rettigheder, som Handicapkonventionen giver. Med andre ord er tilgængelighed en forudsætning for at mennesker med handicap kan nyde mange af konventionens andre rettigheder.

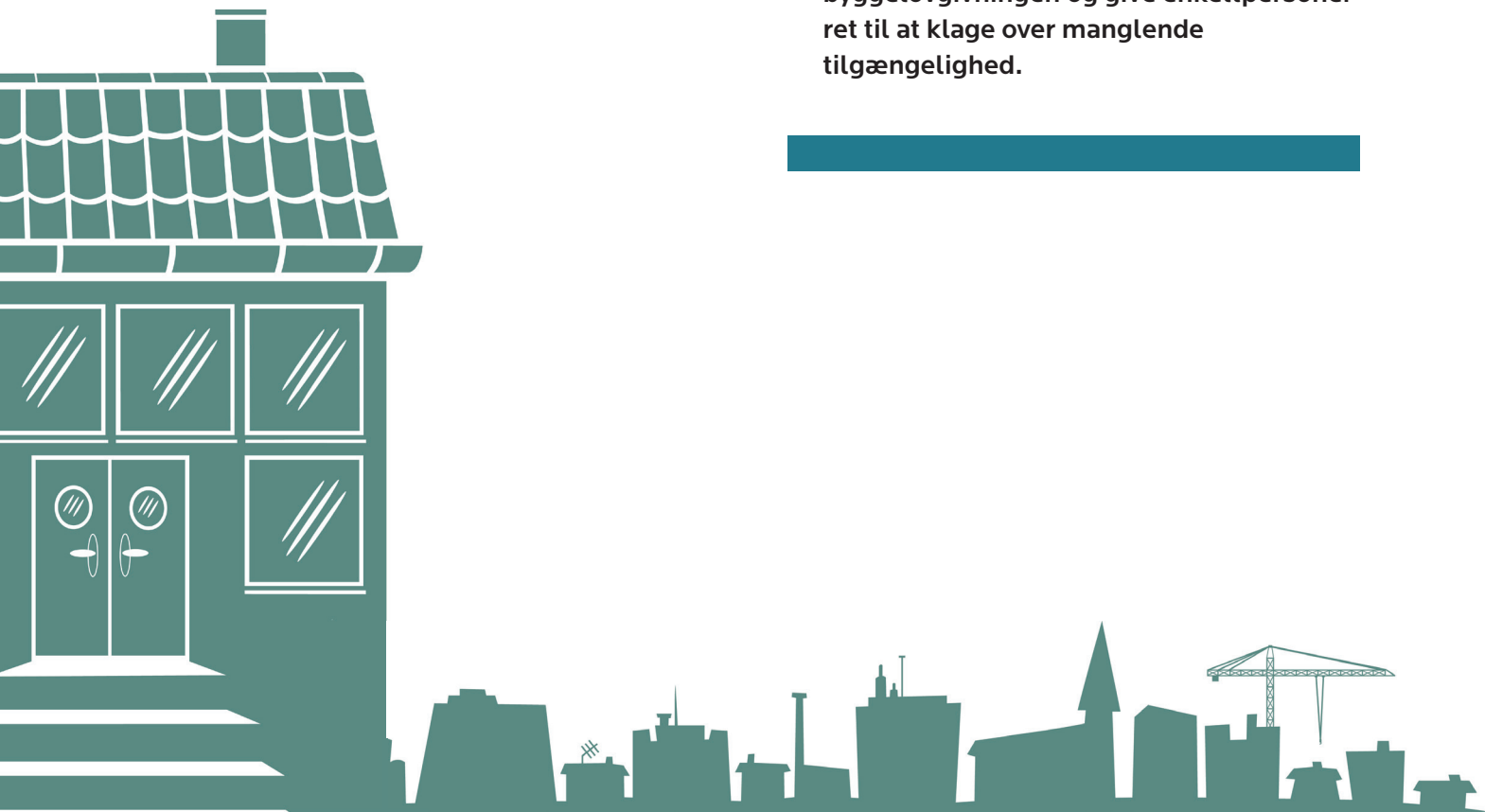
Men tilgængelighed er altså mere end blot et grundlæggende princip og en forudsætning for de andre rettigheder i Handicapkonventionen. Tilgængelighed er en pligt for staterne og en selvstændig rettighed for personer – en menneskeret!

I retten til tilgængelighed ligger samtidig en ret til ikke at blive diskrimineret på grund af handicap. Retten til ikke-diskrimination og rimelig tilpasning er derudover en selvstændig rettighed, som Danmark har været forpligtet til at sikre fra det øjeblik, konventionen trådte i kraft i Danmark i 2009.

Konkret i forhold til nybyggeri fører Handicap-konventionens forpligtelser til, at der skal sikres en reel tilgængelighed. Det betyder, at den danske stat er forpligtet til:

- **At medtænke tilgængelighed som et grundlæggende princip, når der udvikles politik og lovgivning.**
- **At forbyde diskrimination på grund af handicap og gøre det klart, at manglende tilgængelighed kan udgøre diskrimination.**
- **At håndhæve tilgængelighedskrav i byggelovgivningen og give enkeltpersoner ret til at klage over manglende tilgængelighed.**

KAPITEL 5

BYGGELOVGIVNINGEN

Spørgsmålet er, om lovgivningen i Danmark underbygger Handicapkonventionens forpligtelser, når det kommer til tilgængelighed til nybyggeri.

Den danske byggelovgivning indeholder en række regler, som sigter mod, at der bygges tilgængeligt. Reglerne foreskriver blandt andet, at der skal være niveaufri adgang til bygninger, at der skal være handicapparkeringspladser, handicapproiletter, elevator, ledelinjer, skiltning og teleslynge.

Tilgængelighedskravene skal altid overholdes ved opførelse og indretning af ny bebyggelse, hvortil offentligheden skal have adgang. Kun helt undtagelsesvist kan man få dispensation fra tilgængelighedsbestemmelserne.

Der er generelt enighed om, at den danske byggelovgivning understøtter, at der bygges tilgængeligt. Ikke desto mindre kan det igen og igen konstateres, at nybyggeri i praksis ikke er tilgængeligt.

Spørgsmålet er, hvorfor der ikke bygges tilgængeligt, når nu lovgivningen foreskriver det.

” I dag er det muligt for en restaurantejer at lade stå til, selvom han har bygget en ny og lækker restaurant, som det er helt umulig for en kørestolsbruger eller blind person at besøge. Han kan sådan set indirekte sige: I er ikke velkomne i min restaurant.

KAPITEL 6

EN BYGNING BLIVER TIL

Et byggeri er en kompliceret affære med mange forskellige aktører og en ofte langvarig proces.

De forskellige aktører i en byggesag vil typisk være:

- **Bygherren.**
- **Bygherrens rådgivere**, som fx kan være arkitekter, ingeniører og bygningskonstruktører.
- **Udføreren**, som fx kan være entreprenører, håndværkere og teknikere.
- **Den kommunale myndighed**, der typisk vil være en byggesagsbehandler.

Aktørerne i byggeprocessen har forskellige opgaver og nogle gange også modstridende interesser. Det kan være, at bygherren sætter økonomien højere end æstetikken, mens æstetikken måske er det primære for arkitekten, som så igen må se nogle af sine idéer tilsidesat på grund af praktiske forhindringer under den konkrete opførelse af byggeriet. Der kan på den måde dukke skiftende dagsordener op undervejs i byggeriet. Og hvis der ikke hele tiden holdes fast i, at byggeriet skal være tilgængeligt for mennesker med handicap, kan der meget let opstå løsninger undervejs i processen, som resulterer i en utilgængelig bygning.

I det følgende kan du læse, hvordan et nybyggeri bliver til. Du kan også læse om nogle af de barrierer, der spænder ben for tilgængeligheden.

” Arkitekter ser sig jo nok mest af alt som kunstnere. Og så kan en rampe med en bestemt hældning altså godt opleves som en uhensigtsmæssig begrænsning.

FRA IDE...

Det er bygherren, som sætter processen i gang, og som er ansvarlig for det færdige byggeri. Derfor er det også bygherren, der er ansvarlig for byggeriets tilgængelighed.

Bygherren kan godt uddelegere forskellige opgaver til arkitekter, ingeniører, bygningskonstruktører og andre. Som noget af det første vil en bygherre ofte have behov for at involvere en arkitekt, der skal tegne bygningen, og en rådgiver, som stiller sin særlige viden om byggeri og projektering til rådighed. Men det er stadig bygherren, som har det endelige ansvar for byggeriet over for myndigheder og retsvæsen.

Ofte vil det være kommuner eller regioner, der opfører bygninger, hvortil offentligheden skal have adgang. Det kan være nye børnehaver, råduse, sportshaller og sygehuse. Men det kan også være private, der opfører nye bygninger,

som offentligheden skal have adgang til. Det kan fx være en privat borger, som ønsker at bygge en ny butik eller en lokal lægepraksis. Der er dermed også stor forskel på de forudsætninger, som bygherrer har. For nogle er det et professionelt virke, mens det for andre er en enkeltstående opgave.

BARRIERE

Det er med til at sikre tilgængeligt byggeri, hvis det står klart for alle, hvem der har ansvaret for, at der bygges tilgængeligt. Sådan er det ikke i dag, hvor reglerne ofte opleves som uigennemsigtige og uoverskuelige. Alt for ofte er det sådan, at bygherren ikke kender sit ansvar for, at byggeriet er tilgængeligt. Andre gange er bygherren bare ikke bevidst om ansvarets rækkevidde.

BARRIERE

Skal der bygges tilgængeligt er det en

forudsætning, at praktisk talt alle involverede personer i byggeprocessen ved, hvad det vil sige at bygge tilgængeligt. For det sker ikke af sig selv.

Men ikke alle aktører har den nødvendige viden om tilgængelighed for at kunne løse deres opgaver i overensstemmelse med loven.

Det skyldes blandt andet, at tilgængelighed ikke indgår som obligatorisk viden i de relevante uddannelser. Det gælder fx arkitektuddannelsen. Arkitekter kommer ud af en kultur, hvor æstetik er i højsædet. Her kan lovgivningskrav om centimetermål opleves som snærende, og traditionelle billeder af tilgængelige løsninger passer sjældent ind.

” Når man står med en TILLADELSE i hånden, er det vel ikke så mærkeligt, at man tænker – nu er alt okay, jeg klør på med byggeriet.

Hvis man som arkitekt så herudover ikke er på det rene med, *hvorfor* lovgivningskravene er, som de er, kan det være vanskeligt at tænke nye tilgængelige løsninger.

BARRIERE

Bygherren skal søge en byggetilladelse hos kommunen. Med tilladelsen i hånden kan selve byggeriet påbegyndes.

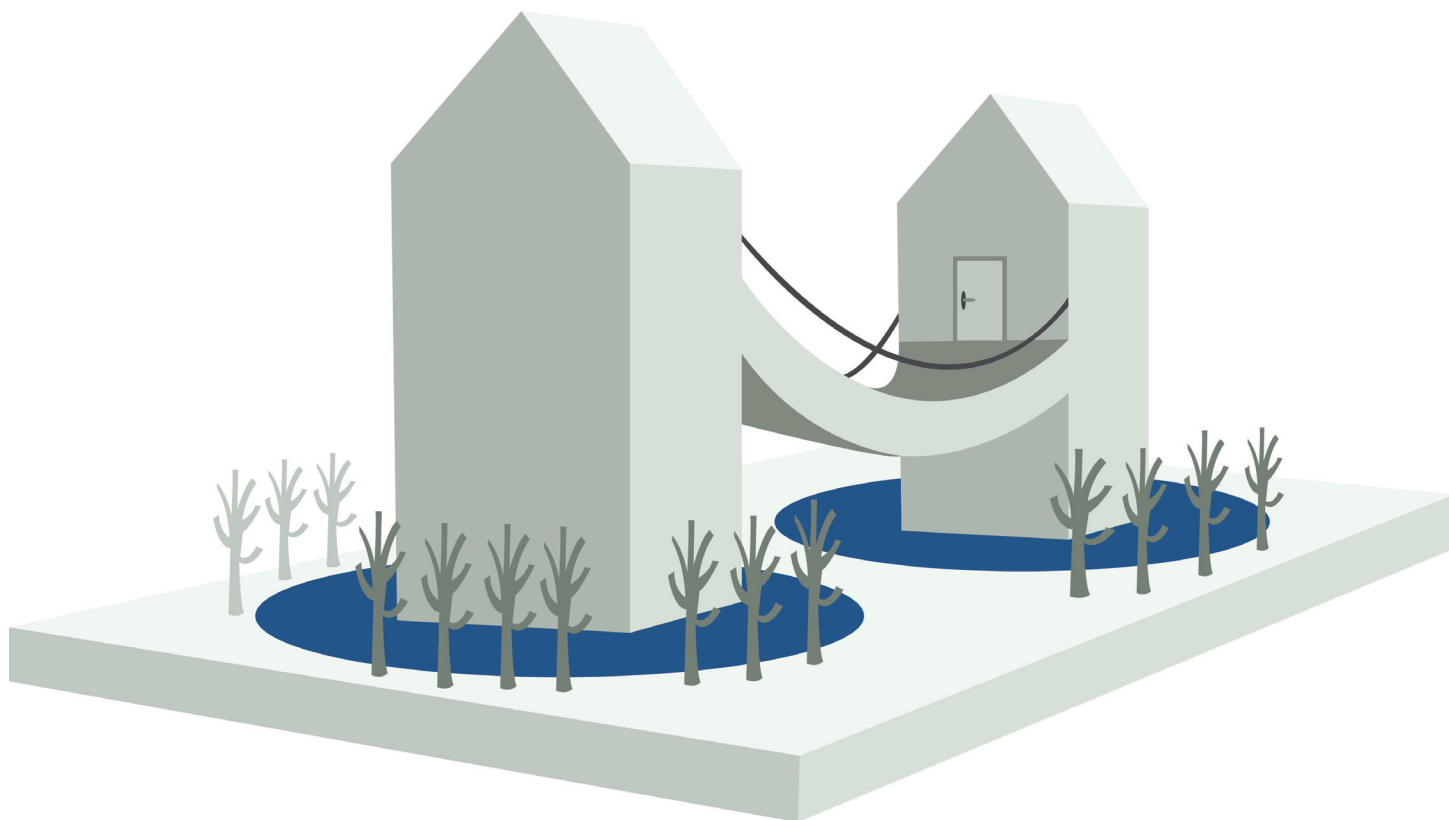
Når bygherren modtager sin byggetilladelse, kan der eksempelvis stå, at det er en forudsætning for byggetilladelsen, at bygherren laver en handicapparkeringsplads. Hermed kan bygherren få det indtryk, at hvis blot der bliver anlagt en handicapparkeringsplads, så lever

byggeriet op til bygge-loven og er dermed fuldt tilgængeligt.

Men det er ikke nødvendigvis tilfældet. En byggetilladelse er ikke en garanti for, at byggeriet ender med at blive tilgængeligt.

Eksempelvis varierer det fra kommune til kommune, hvor meget man går op i og ved om, hvad der i praksis skal til for at bygge tilgængeligt. Ligesom det er meget forskelligt, hvor detaljeret det materiale, bygherren foreligger for kommunen, er. Det skyldes blandt andet, at byggetilladelser nogle gange søges tidligt i byggeprocessen, hvor der ikke findes detaljerede tegninger for alle dele af byggeriet.

Det er derfor heller ikke nødvendigvis sådan, at en byggetilladelse tager forbehold for alle de fejl og mangler, der er i forhold til tilgængelighed.

Resultatet er, at byggetilladelser kan være meget forskelligartede. I nogle byggetilladelser henvises der blot helt generelt til, at tilgængelighedsbestemmelserne i byggeloven skal overholdes. Det vil herefter afhænge af det

konkrete byggeri, hvordan disse bestemmelser gennemføres.

Samlet set kan byggetilladelsen være med til at mudre billedet af, hvem der har ansvaret for, at byggeriet er tilgængeligt, samt helt konkret, hvad der skal gøres, for at byggeriet bliver tilgængeligt.

...OVER UDFØRELSE...

Og pludselig skulle der være plads til et ventilationsrør på badeværelset. Og inden vi havde set os om, var det placeret på en sådan måde, at en person i kørestol ikke kunne komme over på toilettet.

Når tegninger og tilladelser er på plads, går opførelsen af byggeriet i gang. Her bliver der for alvor involveret mange aktører i processen. Det gælder entreprenører, håndværkere og teknikere.

BARRIERE

Som udgangspunkt må man forvente, at hvis tegningerne til byggeriet anviser et tilgængeligt byggeri, så ender det også sådan.

I praksis sker det ikke nødvendigvis. Ofte opstår der uforudsete ting undervejs, som kalder på hurtige beslutninger. Det betyder let, at de tilgængelige løsninger forsvinder. Der bliver fx skåret ned på den nødvendige afstand mellem toilet og håndvask eller den niveaufrie adgang bliver hævet et par centimeter, så regnvandet ikke løber ind ad hoveddøren.

Ikke mindst i denne fase, hvor der hele tiden skal findes praktiske løsninger, er det afgørende, at alle aktører har en forståelse for de grundlæggende værdier, principper, behov og rettigheder, som ligger bag kravene om tilgængeligt byggeri. Det handler om ikke-diskrimination og lige muligheder for alle

mennesker – også mennesker med handicap.
En sådan forståelse vil give alle aktører en
større bevidsthed om vigtigheden af hele tiden
at leve op til tilgængelighedskravene.

”

Jeg har set masser af eksempler på helt nye bygninger, som har fundamentale mangler i forhold til tilgængeligheden, men som upåagtet bliver taget i brug. Og når først det er sket, er det både dyrt og besværligt at rette op på. Så det sker ikke.

GODKENDT

...TIL FÆRDIG BYGNING

Når byggeriet er færdigt, skal bygherren søge en ibrugtagningstilladelse hos kommunen. Men heller ikke her bliver det nødvendigvis undersøgt, hvorvidt byggeriet er tilgængeligt.

BARRIERE

For at få en ibrugtagningstilladelse skal der være foretaget en brandinspektion af byggeriet. Men der er ikke krav om, at kommunen skal tilse, hvorvidt byggeriet er tilgængeligt. Ibrugtagningstilladelsen er således ikke en garanti for byggeriets lovlighed, selvom det måske opfattes sådan.

Selvom kommunen i ibrugtagningstilladelsen anfører, at der skal rettes op på konkrete fejl eller mangler i forhold til tilgængeligheden, er der i praksis ikke noget, som forhindrer bygherren i at tage bygningen i brug. Det gælder, selvom der ikke er sket udbedringer.

Et byggeri er altså en kompliceret proces med mange forskellige aktører. Med beskrivelsen ovenfor er det forsøgt illustreret, at en række barrierer gør, at et byggeri ender med at blive utilgængeligt. Det er alle de involverede aktører, som møder barrierer. Og barrierer for tilgængeligt byggeri findes i alle led af byggeprocessen.

KAPITEL 7

ANBEFALINGER

Hvad skal der til for, at der fremadrettet bliver bygget tilgængeligt i Danmark? Nedenfor finder du en række anbefalinger fra Institut for Menneskerettigheder. Anbefalingerne skal bidrage til at få fjernet nogle af de barrierer, der i Danmark forhindrer tilgængeligt nybyggeri.

Listen af anbefalinger kunne være væsentlig længere. Instituttets ambition er dog at pege på områder, som efter instituttets vurdering er afgørende for at forbedre tilgængeligheden til nye bygninger. Desuden er det ambitionen at fremsætte konkrete og omsættelige anbefalinger.

HANDLINGSPLAN FOR HANDICAPOMRÅDET

Regeringens igangværende arbejde med en langsigtet handlingsplan for handicapområdet bør medtage tilgængelighed som et selvstændigt fokusområde.

Det er tydeligt, at de strukturelle barrierer for tilgængeligt nybyggeri eksisterer igennem hele byggeprocessen og hos alle involverede aktører. Der findes ikke enkeltstående tiltag, som vil kunne fjerne dem alle.

En grundig og langsigtet handlingsplan for hele handicapområdet, og dermed også for tilgængelighed, er en forudsætning for, at Danmark kan sikre gennemførelse

af alle elementer i Handicapkonventionen. Handlingsplanen for handicapområdet findes endnu ikke, men arbejdet er igangsat og forventes afsluttet ultimo 2013.

Det er afgørende, at tilgængelighed til nybyggeri indtænkes som en målsætning i handlingsplanen. Tilgængelighed er både et grundlæggende princip i Handicapkonventionen, der kan være med til at sikre opfyldelsen af andre af konventionens rettigheder, men tilgængelighed er også en selvstændig rettighed. Tilgængelighed skal derfor være højt på dagsordenen i handlingsplanen for handicapområdet.

FORBUD MOD DISKRIMINATION

Indførelse af et generelt forbud mod diskrimination på grund af handicap, som også omfatter adgangen til offentligt nybyggeri.

I Danmark er der i dag ikke et generelt forbud mod diskrimination på grund af handicap i lovgivningen. Kun på arbejdsmarkedet findes en sådan beskyttelse. Det betyder, at det kan være udtryk for ulovlig diskrimination, hvis en arbejdsplads ikke er tilgængelig for en person med handicap.

Derimod er det ikke udtryk for ulovlig diskrimination, når en nyopført offentlig bygning som en skole, et bibliotek eller et rådhus er utilgængelig for en person med handicap. Sådan er retstillingen på trods af, at manglende tilgængelighed i relation til bygninger utvivlsomt kan virke diskriminerende for personer med handicap. Og det på trods af, at Handicapkonventionen rent faktisk forpligter Danmark til at sikre personer med handicap

lige og effektiv retlig beskyttelse mod diskrimination.

Det er derfor instituttets vurdering, at der er behov for et forbud mod diskrimination på grund af handicap i lovgivningen, som ikke blot forbyder diskrimination på arbejdsmarkedet. Der er behov for et forbud mod diskrimination inden for alle samfundsområder. Et sådan generelt diskriminationsforbud er en forudsætning for, at Danmark lever op til Handicapkonventionens krav. Et generelt diskriminationsforbud vil også være med til at understøtte, at der i praksis vil blive bygget mere tilgængeligt.

GENNEMGANG OG FORMIDLING AF BYGGELOVGIVNINGEN

Byggelovgivningen bør gennemgås, så det bliver entydigt og klart, hvilke regler, der gælder hvornår, samt hvem der har ansvaret for, at et byggeri lever op til tilgængelighedsreglerne.

Gennemgangen af lovgivningen bør følges op af et formidlingsarbejde, så det sikres, at det for enhver er let at finde og forstå byggelovgivningens krav til tilgængelighed.

Selvom de fleste er enige om, at byggelovgivningen langt hen ad vejen understøtter, at der bygges tilgængeligt, så er det samtidig manges opfattelse, at det kan være vanskeligt at finde frem til de regler, som gælder for det konkrete byggeri, man står over for at skulle opføre. Og når man har fundet de korrekte regler, kan de være vanskelige at forstå. I vejledningen til lovgivningen bruges ordene "kan" og "bør" i vidt omfang, hvilket kan virke forvirrende og sandsynligvis er medvirkende til den manglende efterlevelse af tilgængelighedskravene.

En af de konkrete udfordringer ved den aktuelle byggelovgivning er, at det ikke entydigt fremgår, hvem der har ansvar for, at et byggeri er tilgængeligt. Det bør derfor gøres mere klart, at det er bygherren og den til enhver tid værende ejer, som er ansvarlig for at leve op til byggelovgivningen. Det bør også gøres mere klart, at det er bygherren og den til enhver tid værende ejer, som er ansvarlig for at udbedre eventuelle mangler i et byggeri, herunder mangler i tilgængeligheden.

I praksis er der bygherrer, som kun oplever at være bygherre en enkelt gang i deres liv. De har derfor ikke nogen særlig viden om tilgængelighed og om kravene i lovgivningen. Mange bygherrer tror, at kommunen er medansvarlig for byggeriets tilgængelighed, fordi kommunen udsteder byggetilladelser og ibrugtagningstilladelser.

Det er derfor afgørende, at der findes information om reglerne i et forståeligt materiale. Det er også afgørende, at informationen målrettes bygherrerne.

MERE VIDEN HOS RELEVANTE AKTØRER

Der er brug for mere uddannelse og efteruddannelse i tilgængelighed blandt alle aktører i byggeprocessen.

Der bør være særligt fokus på at opbygge en forståelse for, hvorfor det er vigtigt at bygge tilgængeligt.

Der er en grundlæggende velvilje hos langt de fleste i forhold til at bygge tilgængeligt. Men forglemmelse og uhensigtsmæssige løsninger stortrives alligevel.

Mere viden om tilgængelighed hos alle de personer, der er involveret i en byggeproces,

er afgørende for, at der fremadrettet bygges mere tilgængeligt. Generelt er der brug for mere uddannelse og efteruddannelse i tilgængelighed af både arkitekter, bygningskonstruktører, bygherrer og byggesagsbehandlere.

Samtidig er der brug for at få udbredt en forståelse af, hvorfor det er afgørende at bygge tilgængeligt. I dag kan man møde udsagn som:

”Det er en rigtig god idé at bygge tilgængeligt. Men jeg har ti ansatte, og der er ingen af dem, der har brug for et handicaptoliet.”

Sådanne udsagn kan undgås ved, at alle de involverede i en byggeproces har en bedre fornemmelse af de bagvedliggende grunde til, at der skal bygges tilgængeligt. At det ikke blot handler om særlige hensyn til en speciel gruppe, men at det handler om, at mennesker med handicap har ret til at være inkluderet i samfundet, og at alle har en fælles interesse i og en forpligtelse til at sikre, at det er muligt.

HÅNDHÆVELSE

Kommunen bør underlægges pligt til at lave stikprøver og hermed kontrollere tilgængeligheden til nyopførte bygninger.

Vigtigheden af at bygge tilgængeligt bør understreges ved at underlægge kommunen pligt til at foretage stikprøver af de færdige bygninger og hermed kontrollere, at der bygges tilgængeligt. Det er instituttets vurdering, at det vil skærpe efterlevelsen af kravene om tilgængelighed, hvis håndhævelsen af kravene i højere grad sker gennem sådanne tilsyn.

For at tilsynet kan have en præventiv effekt, bør kommunen i sine byggetilladelser gøre bygherren opmærksom på, at der foretages stikprøver med henblik på at kontrollere, hvorvidt det færdige byggeri lever op til byggelovgivningens krav om tilgængelighed. Samt at ibrugtagningstilladelsen kun gives, for så vidt byggeriet lever op til disse krav.

Institut for Menneskerettigheder har blandt andet til opgave at fremme gennemførelsen af FN's handicapkonvention.

Instituttet sætter derfor med denne publikation fokus på, hvorfor vi i Danmark ikke er bedre til at bygge tilgængeligt. Desuden kommer instituttet med en række anbefalinger til, hvordan der fremadrettet kan bygges mere tilgængeligt.

Publikationen er blevet til på baggrund af et længere baggrundsnotat om tilgængelighed, som du finder på handicapkonvention.dk. Her kan du også finde mere viden om FN's handicapkonvention og instituttets arbejde i den forbindelse.